

Lausunto

24.8.2023

 VN/24963/2022
 VN/24963/2022-VM-11

Oikeusministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto rikosprosessin sujuvoittamista tarkastelleen työryhmän muistiosta

Oikeusministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa rikosprosessin sujuvoittamista arvioineen työryhmän muistiosta, jossa arvioidaan keinoja rikosprosessin sujuvoittamiseksi erityisesti käytännön toimijoiden näkökulmasta. Valtiovarainministeriö kiittää mahdollisuudesta lausunnon antamiseen.

Valtiovarainministeriö pitää tärkeänä, että rikosprosessin sujuvoittamisessa ja kehittämisessä hyödynnetään digitalisaation ja sähköisten menetelmien tarjoamia mahdollisuuksia laajasti. Valtiovarainministeriön hallinnon alalla muistion toimintaympäristökuvaukset, niissä tunnistetut viranomaisten haasteet ja prosessien sujuvoittamiseen liittyvät toimenpide-ehdotukset koskevat Tullia ja sen rikos-
torjuntakokonaisuutta sekä Tullin esitutkintatehtäviä.

Työryhmä on tehnyt varsin laajan, ansiokkaan ja monipuolisen kartoituksen rikosprosessin haasteista rikosprosessiin liittyvien eri viranomaisten näkökulmasta ja laatinut lukuisia mielenkiintoisia suosituksia ja toimenpide-ehdotuksia jatkoselvitystä ja -valmistelua pohjustamaan. Valtiovarainministeriö katsoo, että

- rikosprosessin sujuvoittamisen, järkevöittämisen ja erityisesti nykyaikaistamisen kannalta on oleellista ottaa huomioon digitalisaation ja sähköisten menetelmien tarjoamat mahdollisuudet rikosprosessin vireillepanossa ja käsittelyssä eri viranomaisissa,
- sähköiset asiointikanavat ovat muodostumassa pääasialliseksi tavaksi asioida viranomaisten kanssa, mikä tulee huomioida myös rikosprosessin eri vaiheissa tapahtuvassa osapuolten välisessä vuorovaikutuksessa sekä sen kehittämisessä ja
- viranomaisten järjestelmäkehityksellä ja sen yhteensovittamisella eri viranomaisten kesken voidaan tehostaa toimintaa ja samalla myös parantaa kansalaisten oikeusturvaa.

Valtiovarainministeriö suhtautuu myönteisesti erityisesti muistion Tullia koskevien kohtien, eli rikosilmoituksen kirjaamista, esitutkintaa ja sitä edeltäviä toimia, esitutkinnan toimittamista, sakkomenettelyä ja muita rikosasioiden kevennettyjä menettelyjä ja digitalisaatiota koskeviin arvioihin ja suosituksiin ja tulee näiltä osin seuraamaan tiiviisti asian jatkovalmistelua ja tarvittaessa osallistumaan siihen aktiivisesti.

Muistiosta useaan otteeseen todettu rikosprosessin kokonaisuudistuksen tarve on perusteltu kansalaisten oikeusturvan parantamiseksi sekä eri viranomaisten toimintaedellytysten ja tuottavuuden kehittämiseksi. Valtiovarainministeriö pitää toivottavana, että mahdollinen rikosprosessin

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

kokonaistarkastelu käynnistettäisiin ns. elämäntapahtuma-perusteisesti, jonka jälkeen olisi mahdollista arvioida tarkemmin eri viranomaisten toimintaan, tietojärjestelmiin ja niiden yhteentoimivuuteen kohdistuvia kehittämis- ja muutosvaikutuksia. Erityisen tärkeää on varmistaa rikosprosessiin kytkeytyvien viranomaisten valtakunnallisesti yhdenmukaiset toimintamallit ja käytännöt.

Erityisesti muistion rikosilmoituksen kirjaamista, esitutkintaa edeltäviä toimia, esitutkinnan toimittamista, sakkomenettelyä ja muita rikosasioiden kevennettyjä menettelyjä koskevat kohdat liittyvät myös Tullin rikostorjunnan prosesseihin. Lisäksi myös digitalisaatioon ja sähköisten menetelmien ja tietojärjestelmien kehittämiseen liittyvät ehdotukset liittyvät läheisesti myös Tullin rikostorjunnan toimintaympäristöön ja prosesseihin.

Valtiovarainministeriön näkökulmasta eri viranomaisten välisen yhteistyön mahdollistavia teknologia-ratkaisuja on syytä kehittää aktiivisesti. Muistiossa esille tuodut oikeudenhoidon selonteossa listatut tietojärjestelmien kehittämistarpeet ovat perusteltuja. Valtiovarainministeriö pitää huolestuttavana, että muistiossa esiin nostettu keskeinen rikosprosessiin ja sen toimeenpanoon liittyvä tietojärjestelmähanke on edelleen keskeneräinen jopa hankkeen alkuperäisiin tavoitteisiin nähden. Koko oikeudenhoidon tietojärjestelmien toimintavarmuus ja käyttötärpeeseen soveltuminen muuttuvassa toimintaympäristössä on keskeistä myös rikosprosessin kokonaisuus huomioiden.

Sähköisen asioinnin edistäminen rikosprosessin eri vaiheissa on tärkeää, mutta samalla on mahdollistettava viranomaisten mahdollisuudet käsitellä toimivilla työvälineillä käynnissä olevat ja uudet avattavat rikosprosessit. Viranomaisten välisten turvallisuusvaatimusten yhteensovittaminen toimivan sähköisen työskentely-ympäristön mahdollistamiseksi on olennaista, jotta eri toimivat voivat käsitellä yhteisiä tietovarantoja ja hyödyntää sähköisten työvälineiden mahdollistamaa prosessin tehostumista.

Valtiovarainministeriö on työryhmän kanssa samaa mieltä siitä, että rikosprosessiketjun viranomaisten järjestelmä- ja prosessikehitystä pitää tarkastella riittävän laajana kokonaisuutena yksittäisiä toimintoja koskevan järjestelmäkehityksen sijaan ja että järjestelmien ja prosessien kehitys on yhdenmukaista rikosprosessin eri toimijoilla. Yhdenmukainen ja samanaikainen eri viranomaisten järjestelmäkehitys tukisi myös toiminnallisissa prosesseissa tapahtuvien muutosten yhdenmukaista toteutusta.

Rikosprosessin eri vaiheisiin kuuluvissa kuulemismenettelyissä digitaalisten palvelujen sekä tallennus- ja siirtovälineiden käytön lisääminen on valtiovarainministeriön näkökulmasta perusteltua. Lisäksi kuulustelujen ja todistelun digitaalisten tallennus- ja siirtovälineiden kehittämistä tulee jatkaa. Valtiovarainministeriön pitää kannatettavana edistää sähköistä asiointia esitutkinnassa ja poliisitutkinnassa sekä mahdollistaa toimittaa asianomistajalle sähköisesti vahvistus rikosilmoituksesta sekä asianosaisille esitutkintapäätös. Yleisesti ottaen valtiovarainministeriö pitää kannatettavana, että myös rikosprosessin eri vaiheissa tapahtuvissa tiedoksiannoissa hyödynnettäisiin mahdollisimman laajasti jo käytössä olevia digitaalisia palveluja. Digitaalisten palvelujen käytöllä on mahdollista parantaa kansalaisten oikeusturvaa esimerkiksi tiedoksiannoissa ja nykyistä lainsäädäntöä tulisi arvioida suhteessa sähköisen tiedoksiannon mahdollistamiseen.

Valtiovarainministeriö kannattaa työryhmän ajatusta rikosprosessiin liittyvien tietojärjestelmien laajasta kokonaistarkastelusta. Valtiovarainministeriö pitää hyvin tarpeellisena, että kokonaistarkastelussa arvioidaan myös viranomaisten käytännön toimintamalleja. Arviointia tulisi tehdä erityisesti kansalaisen oikeusturvan kehittämisen näkökulmasta, mutta myös viranomaisten toiminnalle asetettujen vaatimusten täyttymisen kannalta. Tarkastelussa on tärkeää ottaa huomioon sähköisen asioinnin ja tiedoksiannon mahdollisimman laaja hyödyntäminen, tietojärjestelmien yhteensopivuus rikosprosessiketjun viranomaisissa ja mahdollisimman automaattinen tiedonsiirto sekä sujuva tiedonkulku toimijoiden välillä.

Valtiovarainministeriö haluaa nostaa jatkovalmistelussa arvioitavaksi sakkomenettelyn laajentamisen osalta muistiossakin viitatus sakkomenettelyn laajentamiseen ja sujuvoittamiseen liittyvän Tullin vuonna 2017 tekemän aloitteen. Tulli on esittänyt, että rikoslain 50 lukua muutettaisiin siten, että vähäiset huumausaineiden maahantuontiin liittyvät rikokset (vähäinen maahantuonti) voitaisiin käsitellä sakkomenettelyssä huumausaineiden käyttörikoksen tavoin. Tämä helpottaisi ja sujuvoittaisi Tullin rikostorjunnan prosesseja merkittävästi. Valtiovarainministeriön vero-osasto on aikaisemmin kannattanut Tullin aloitetta ja kannattaa siten myös tässä sakkomenettelyn soveltamisalan laajentamismahdollisuuksien selvittämistä.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

ICT-johtaja, ylijohdaja

Jarkko Levasma

Liitteet Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.

Jakelu OM Oikeusministeriö

Tiedoksi VM Ministeriön johto HalPol, Susanna Huovinen

VN/24963/2022-VM-11

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: